

A tenger országútjain

A hajóépítő ipar egyre nagyobb tartályhajó-óriások vizre bocsátásával ejti bámulatba a világot. Főként Japán, Norvégia, nyugatnémet és angol cégek járnak az élen a gigantizmus és nemzetközi versenyében. Jó okuk van rá: a nyersolajnak Afrika megkerülésével való szállítása annál gazdaságosabb, minél nagyobb befogadóképességű a tartályhajó.

A Szovjetunió nem veszté a versenyében, érdekei sokkal inkább arra irányulnak, hogy a „középmezonybe” tartozó hajóinak számát gyarapítsa a teher-, személyszállító, kutató- és halászhajók kategóriájában. Napjainkban közel 1600 hajó közlekedik szovjet zászlók alatt a világ tengerein és óceánjain, száz ország kikötőit látogatva meg évente. Maximálisan 50 ezer tonna befogadóképességű fa-, érc-, gáz-, hűtő-, utasszállító stb. hajók tartoznak a szovjet kereskedelmi flottához, sebességük elérte, illetve meghaladja a 16 csomót. A fejlesztés ütemére jellemző, hogy a szovjet kereskedelmi flotta minden tíz hajójából nyolc az utóbbi évtizedben épült.

A szovjet személyhajók helyi és nemzetközi viszonylatban évi 35 millió utast szállítanak.

Együttműködés

Az Egri Dohánygyár és a Dobó István Vármúzeum együttműködési szerződést kötött. Ennek keretében a dohánygyár javítja a vármúzeum kulturális feladataihoz a műszaki feltételeket, a múzeum viszont elősegíti a dohánygyári dolgozók helytörténeti ismereteinek bővítését, felkutatja az üzem történeti emlékeit.

Ködlámpák és gázpalackok „specialistái”

Együttesen elkövetett tizenegy rendbeli bűncselekmény miatt ült a vádlottak padján első fokon a szegedi Járásbíróság előtt Bella István 20 éves, Domaszék 721.; Bába Lajos 19 éves, Szeged, Kismartoni utca 2/B; Polyák Ferenc 19 éves, Zsombó, Bába dűlő 71. és K. I. fiatalkorú zsombói lakos. Először egy FIAT személygépkocsijához loptak szélvédő üveget. Ilyen típusú kocsija volt ugyanis Bellának, amelynek tüvege összetört, másikat nem kaptak helyette, így az Oskola utcában egy ott parkoló FIAT-ból kiszerezték az üveget és átszerelték Belláéba. A sikeres felbuzdulva oxigénpalackokat loptak a klinikák területéről, a DÉLÉP és a DÉLÉP munkaheleiről. A teli oxigénpalackokat értékesítették.

Polyák és Bella arra specializáltak magukat, hogy személygépkocsikról és külföldi autóbuszokról ködlámpákat szereltek le sorozatosan. Másik esetben Bába Moszkvics személygépkocsijához alkatrészeket loptak, szereltek le ugyanolyan típusú autóról. Betörték a kiskundorozsmai Széksősfürdőbe is, ahonnan erősfőtörőberendezést akartak elvinni, de nem találtak. Helyette mikrofont loptak a zsombói vendéglőből.

Bella Istvánra 12 rendbeli lopás bizonyult és büntetése másfél év börtön. Bába Lajos mint társtettes és büntetése 4 hónapi börtönt kapott. A fiatalkorú K. I. büntetése 8 hónap fogház a fia-

REPÜLŐ DRÁGAKÖVEK

„Meg ám, megjötték az Operenciás-tengeren túlról vagy ötvenen a repülő drágakövek. A Nemzeti Múzeum preparátora bebalzsamozta őket, hogy azután csöndes polcaikon örömeire legyenek a szegedi nemzetnek.”

Mintegy ötven évvel ezelőtt írta Móra Ferenc ezeket a sorokat „Kolibrík” című elbeszélésében. Azóta is nagy becsben vannak a múzeumban ezek az apró madarak. Évtizedekkel ezelőtt kiállításán gyönyörködött bennük a „szegedi nemzet”. Majd a raktárterembe kerültek, ahol gondos kezek fénytől, portól, kártevőktől óvták a preparátumokat, mint a Móra Ferenc Múzeum féltett kincsét.

Most — néhány hétre — ismét kiállításra kerültek a kolibrík és társai: egyéb dél-amerikai egzotikus madarak. Még pedig paradés környezetben: a szegedi galériateremben, ahol a szebbnél szebb festmények között, különleges hangulatot áraszt a kis kamarakiállítás.

A mai ember egyre messzebbre kerül a természetől. Eppen ezért akarja a bemutatás a közönség figyelmét a természet szépségére, hatalmas szín- és formagazdagságára felhívni. A kiválogatást is egy szempont irányította: a legszebb tollruhájú, a legkülönlegesebb alakú trópusi madarak kerüljenek a néző elé.

A kolibrík pompás tollazata egyes foltokon — rendszerint a fejen és a begyen — rubin, topáz és arany színben tüzel, mintha drágakő lenne. A föld legkisebb madarai. Egyes fajok súlya öreg korukban is mindössze két gramm. Vannak köztük olyan fajok, amelyek jóval kisebbek mint egy trópusi lepke. Táplálkozási módjuk is hasonló. A lepkék hosszú,

fonászerű nyelvükkel nektárt keresnek a virágok helyében, a kolibrík — a virág előtt kecsesen a levegőben lebegve — hosszú, finom csőrükkel apró rovarok után kutatnak ugyanott.

A kisebb-nagyobb papagájok fűzöld, sárga és élénk piros színekben ékeskednek. Brazília erdeiben élnek, de olykor nagy csapatokban szállják meg az ültetvényeket és hasonlóképpen terhelnek a természetnek, mint nálunk a balkáni gerle.

A kistermetű bárnyomadarak illától a bordóig a legkülönfélébb színekben pompáznak.

Talán legszebb a narancsvörös színű szirti madár, amelynek tollából az indiánok fejdíszet készítenek, Brazília egykori császára pedig bőrből készült vörös tollpalástot hordott.

A legkülönösebb alakjuk a tukánoknak, vagy borsevő madaraknak van. Otromba, hatalmas csőrük testük egyharmadát teszi. Az áthatolhatatlan sűrűségű trópusi erdők gyümölcssevő madarai ezek. Ragyogó sárga és piros tollaiból fejpántokat készítenek az indiánok.

Az értékes madárgyűjtemény Dél-Amerikában élő magyarok ajándékozták, évtizedek során, a szegedi múzeumnak. Úgy gondolom megérdemlik, hogy nevüket ide írjuk: Rosenfeld Richárd (Ecuador), Deák Ábrahám Ferenc (Uruguay) és Hidasi József (Brazília).

A pompás madarakat szemlélve önkéntelenül felvetődik a kérdés: élnek-e hazánkban is ilyen színes madarak? Ennyi színes fajunk természetesen nincs, de három hazai faj felveszi a trópusikkal a versenyt: a szalakóta, a jégmadár és a gyurgyalag. Ma még költenek is nálunk. A kérdés csak az, hogy meddig? Hiszen, éppen feltűnő tollazatuk miatt ezeket pusztítják legjobban. Hatékony természetvédelmi szervezettel és intézkedéssel még meg lehetne akadályozni kipusztulásukat.

Dr. Marián Miklós

Kooperációk Csehszlovákia mezőgazdaságában

Morava déli része Csehszlovákia legtermékenyebb mezőgazdasági területe. Tizenöt-húsz év óta minden évben átlagosan 2,8–3,2 százalékkal növekedett itt a termelés. Legnagyobb fejlődés a gabonafélék természetesenél tapasztalható. Nemcsak arról van szó természetesen, hogy lényegesen növekedett a vetésterület is, hanem arról, hogy egy-egy hektárról jóval több gabonát tudtak betakarítani, mint az előző években. Az átlag most 43 mázsa. Ez annyit jelent, hogy az össztermelés gabonából ebben az évben 1 millió 800 ezer tonna volt. Egyéb növényféléseknél is a természetlagok növekedésére törekednek, ez természetesen az állattenyésztésben is lényeges változásokat eredményez. Számolnak azzal, hogy növekedni fog a tej, a hús és a tojástermelés is. Jellemző erre az országra, hogy a fokozatos, intenzív termelés az üzemek koncentrációjával és specializációjával kapcsolódik egybe. Külön intézmények segítik a termelékenység állandó növekedését, a koncentráció és a specializáció kibontakozását, meggyorsítják a mezőgazdasági vállalatok egyesítését, ezáltal a növénytermelés és az állattenyésztés programjának a leegyszerűsítését. 1967. óta nagy virágzásnak indult több gazdaságban a koncentrált állattenyésztés is, ennek köszönhető, hogy megnövekedett az országban a tojás- és hústermelés is.

Azoknál a mezőgazdasági vállalatoknál, ahol bevezették a koncentrált termelést, természetesen a munka termelékenysége is megnövekedett. A ratyiskovici közös szövetkezeti vállalatok például az elmúlt évben 65 ezer tyúkja volt, a tojáshozam 14 millió — 212 tojás egy tyúktól. A munka termelékenysége egy dolgozónál elérte a 406 ezer koronát. Ugyanez a gazdaság 1975-ig elérte a 105 ezres tyúkkállományt. Rouszinóban a szövetkezeti vállalat 1971-ben 1322 tonna sertéshúst állított elő. Az elmúlt évben teljesen automatizált vállalatokat hoztak létre, ezekben a sertésállomány eléri a 16 ezres darabot. 1975-re Dél-Moravában ezek a vállalatok a sertéshúszükséglet 50 százalékát tudják majd biztosítani. Jelenleg az országban 75 közös szövetkezeti vállalat működik, összesen 938 földművelési alpagdaságból, termelőszövetkezetből állnak.

Ugyanúgy, mint a földművelési közös vállalatoknál,

az állattenyésztésben és az agrokémiai központok építésénél is nagymértékben megnövekedtek a beruházások. Hogy ezek az intézkedések létrejöhessenek és működhessenek, a közös szövetkezeti vállalatok, mindenekelőtt a téveszek pénzbeli támogatására van szükség. Következő jellemző vonása a gazdaságoknak a földművelés területén tapasztalható különböző kooperációk rendszere, egyszerű formától az összetett formáig. Az egyszerű kooperáció például a közös géphasználat alapján kapcsolja össze a földművelő területeket. Ennek köszönhető, hogy helyt tudtak állni az idej aratásnál annak ellenére, hogy az időjárás nem kedvezett a mezőgazdasági munkákra. Következő lépcső a termőföldek kooperációja. Ez a vál-

lalatokat, mint önálló gazdasági egységeket a közös tervezésben és a növénytermelésben kapcsolja össze. Magába foglalja a vetés egyszerűsítését és a talaj javítását is.

Az intenzívebb termelésre törekvés, a specializáció és a kooperáció a földterületek felhasználásánál annak a célnak az eszközei, melyeket Csehszlovákia Kommunista Pártjának legutóbbi kongresszusa határozott meg. A mezőgazdaság teljes gépesítése szükséges Csehszlovákiában is ahhoz, hogy a termelés elérje az ipari termelés szintjét. Így alakulhat csak ki az végeredmény, hogy megszűnnek az ipar és a mezőgazdaság közötti lényeges különbségek.

Jaroslav Kucera
a Rovnost munkatársa

Fél deci konyak = 2,5 deka alkohol?

Az ósnépek vallásos szertartásain csakúgy, mint napjaink ünnepein a szesz ital szinte elengedhetetlen kellék. A költők verseket írtak és írnak a tüzes borról — a egyik már az első pohár italnál lerészegedik, míg a másik jőzannak látszik? — A merkedik meg — a bordalokkal. Amíg az éremnek ezen az oldalán csupa szepet, jót, költőt találunk, a másik oldalon meghökkenő kép mered ránk. A világ bármelyik nagyvárosának esti életét nézve, dülöngélő részegekkel, lezúllott embekekkel találkozunk.

Az ismertebb italok közül érdemes megemlíteni azt, hogy melyik ital milyen mennyiségű alkoholt tartalmaz:

5 deci 3 százalékos sör — 15 gramm alkoholt; 2 deci 10 százalékos bor — 20 gramm alkoholt; 0,5 deci 50 százalékos likőr, konyak, pálinka — 25 gramm alkoholt tartalmaz.

Cukortartalmú gyümölcsökből, szőlőből, élesztőgombák erjesztő hatására. A köznapi nyelven alkoholt nevezett kellemes szagú, égető ízű, könnyen párologó, gyúlékony folyadék szabatosan: etilalkohol. Az elfogyasztott alkohol a gyomor-bélhuzalon keresztül jut a vérbe, és a szövetekbe.

Érdekes, hogy az éhgyomorral fogyasztott alkohol egy óra alatt teljes egészében felszívódik. Például egy

70 kilogramm súlyú ember 24 óra alatt 168 gramm alkoholt képes elbontani. Miért van, hogy két ember ugyanannyit iszik, és az egyik már az első pohár italnál lerészegedik, míg a másik jőzannak látszik? — A válasz erre az lenne — biztosan hozzászokott az alkoholhoz, ezért nem árt meg neki — Pedig az igazság az, hogy a rendszeresen nagyobb mennyiségű alkoholt fogyasztó ember szervezete 25 százalékkal gyorsabban bontja az alkoholt, mérépig a lebontott alkoholtal nincs részegítő hatása — ellentétben az alkoholhoz nem szokott ember szervezete lényegesen lassabban bontja az alkoholt, aminek következménye az, hogy gyorsabban eljut a részegség állapotához, mely napjainkban nem új keletű, nem is speciális, hanem egyetemes emberi probléma.

Az 1971-es évi országos adatok szerint az alkohol okozta ártalmak révén, a hivatalos nyilvántartás alapján, az alkoholelvonó szakrendelésen 35 000, az idegongozókban 2000, a kórházi osztályokon pedig 8000 embert „gyógykezelték”, ami összesen körülbelül 45 000-re tehető. De a becslések szerint körülbelül 100 000 ez a létszám, tekintettel arra, hogy van, aki nem jár kezelésre, illetve elmarad a kezeléséről stb.

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

108.

Az őrgrof tudta, hogy miért intézkedett így, mert persze, mindenkinek jogában állt a liberális államban olyan szakállt viselni, amilyent akart. De Hegedűs István uradalmi intéző az egész környék réme volt, a falu legnépszerűlenebb embere. Senkisé szerette, még talán a saját családja sem, s a legbékésebb időkben sem volt neki tanácsos a Tisza-parton sétálgatni, mert ismeretlen tettesek esetleg beledökték volna a vízbe, de úgy, hogy soha többé ne tudjon onnan elevenen kikeményezni. S az őrgrof mégis ragaszkodott hozzá, mert érdekeit ő képviselte a legkönyörtelenebbül, s fogal és körömmel szállt szembe az egész városi hatósággal is, hogy az uradalmat a legjogosabb anyagi megterheléstől is megmentse. Az őrgrofnak ez nagy könnyebbséget jelentett, s nem véletlen, hogy Pallavicini és Herrich addig mesterkedett, míg Hegedűs lett Szeged város átkának és végzetének, a percsorai társulatnak is az igazgatója. O eszközölte ki, összecimborálván az őrgrof nevében a miniszteriális urakkal, s a kirendelt kormánybiztosokkal, hogy a város birtokán levő Fehér-tót, s a többi vízálló-sos, adó alá sem eső, értéktelen területeket a vízvédelem szempontjából ugyanúgy megsejcsolták, mint az algyői uradalom legtermékenyebb birtokrészeit. Még azzal az arcátlan-

sággal is előmerészkedett, hogy miután a város a kormányzat nyomására kénytelen volt a percsorai társulat helyett is a gátakat megépíteni, most ennek a jelentékeny összegnek az uradalomra eső részét sem akarta tudomására venni, illetve az uradalomra kötelező gátépítési illetményeiből leszámitani. Tehát megint ki akart bújni a terhek megtérítése alól, vagyis legjobb esetben csak krajkárokkal hozzájárulni a hosszú évtizedek óta tartó élet-halál harc enyhítéséhez.

— Bocsássanak meg az urak, hogy megzavarom önöket — lépett előre öntudatosan, de nem is alamszji szerénységgel —, az őrgrof úr azonban szeretne tájékozódni afelől, hogy az önök véleménye szerint mire számíthatunk, vagyis mire kell felkészülnünk.

A főügyész merev volt és barátságatlan, utálta ezt az embert, gyakran voltak heves vitáik a városházán, de a többiek is megvetően mérték végig ezt a galád talpnyalót, s csak a vállukat vonogatták. Novák némán mutatott helyet neki, aztán szétvetett karral, behúzott nyakkal csak ennyit mondott:

— A legrosszabbra, kérem.
— Ez azt jelenti, hogy a víz előtt bennünket? — kérdezte amaz némi meghökkenéssel.
— Pontosan azt, intéző úr. Az őrgrof úr a legjobban teszi, ha máris elutazik Szilvásváradra, az ottani kastély nem fog viz alá kerülni, de sem az itteniért, sem a pusztaszeriért nem vállalok felelősséget.
Mindezt szárazon, nyersen mondta, nem lepelve, hogy az őrgrof eltanácsolását enyhé iróniával indítványozta. Hegedűs elértette, s a szolgál megmerevedett benne. Igyekezett fölényesebb lenni a hatalmas úr árnyékában.
— Főügyész úr, tréfál — húzta mosolyra a

száját elég sikertelenül. — Olyan rosszul talán mégsem állunk.

Novák megdühödött.
— Mi az hogy tréfálok? Azt gondolja ön, hogy mi itt passzióból örököndünk Algyón? És szórakozásból járkálunk esőben, sárban, csatokban az önöket is védő gátakon, mert jobbat nem tudunk kitalálni? A Tisza, kérem, rohamosan árad, pedig február eleje van, s ha így folytatódik, egy hónap múlva csak csónakon lehet bejutni a kastély felső emeleti ablakain. Tetszik érteni?

Az intéző zavartan heherészett.
— Ertem, persze hogy értem. A főügyész úr talán túl sötétlen látja a helyzetet. A többi úr is így vélekedik?

Szekerke megdörzsölte sűrű szakállát, a legszívesebben lekaptá volna a puskáját a fogasról, hogy keresztül löje ezt a ravasz lakájt, de csak biccentett.

— Szórol szóra így! Hiszen együtt járjuk a terepet. Ma például én fogok éjszakázni a hajdúval.

— S mindezt a város teszi, intéző úr — emelkedett fel Várady, de aztán leült, mert a bor a fejébe szállt. — A város! Önök pedig egyetlen uradalmi cselédet sem hajlandók a rendelkezésünkre bocsátani. Így állunk!
— Tudtommal ez nincs benne a szerződésben — felelte képmutatóan az intéző — csak Algyó és Tápé község köteles fizikai munkával hozzájárulni a vízvédelemhez, az uradalom ezt pénzben váltja meg.

Novák bősztülen nevetett föl, de úgy, hogy a társai is megborzadtak.

(Folytatjuk.)